

Správa
o činnosti splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky
pre rómske komunity
za rok 2020

Obsah

Úvod.....	3
1. Štruktúra úradu	4
2. Odborné činnosti na národnej úrovni.....	4
2.1. Koronavírus – prehľad postupov a aktivít úradu.....	6
2.2. Účasť na tvorbe legislatívnych a nelegislatívnych materiálov v systéme naplňania cieľov stratégie a ich uplatňovanie	7
2.3. Národný strategický rámec	8
2.4. Spolupráca s orgánmi štátnej a verejnej správy	10
2.5. Spolupráca s národnými partnermi v oblasti senzibilizácie majority voči minorite ..	14
3. Programové obdobie 2014 – 2020	16
3.1. Národné projekty.....	16
3.2. Následné činnosti koordinátora HP MRK.....	18
4. Dotačná schéma za rok 2020	18
5. Činnosti na medzinárodnej úrovni	18
5.1. Medzinárodná spolupráca.....	19
6. Záver.....	20
Zoznam použitých skratiek	22

Úvod

Splnomocnenkyňa vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity (ďalej len „splnomocnenkyňa“) má postavenie poradného orgánu vlády Slovenskej republiky pre problematiku rómskych komunít. Splnomocnenkyňa sa podieľa na tvorbe, realizácii a koordinácii politík Európskej únie (EÚ), vlády Slovenskej republiky, ako aj politík na regionálnej a komunálnej úrovni. V rámci svojej pôsobnosti sa zameriava na realizáciu systémových opatrení na zlepšenie sociálno-ekonomického postavenia rómskych komunít. Vo vymedzenom rozsahu plní informačnú povinnosť voči orgánom EÚ a ďalším medzinárodným organizáciám.

Splnomocnenkyňa zabezpečuje implementáciu vládou Slovenskej republiky prijatých odporúčaní a úloh v oblasti integrácie Rómov, udelených Slovenskej republike subjektmi medzinárodného práva a v spolupráci s členmi vlády Slovenskej republiky koordinuje a monitoruje plnenie Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 (ďalej len „Stratégia“). V tomto rozsahu sa preto podieľa aj na tvorbe, realizácii a koordinácii politík vlády Slovenskej republiky s politikami EÚ aj v oblasti prevencie sociálneho vylúčenia rómskych komunít a pri ich začleňovaní do spoločnosti vrátane realizácie pomoci poskytovanej EÚ pri zlepšovaní postavenia rómskych komunít.

V rozsahu svojej pôsobnosti splnomocnenkyňa plní najmä úlohy súvisiace s navrhovaním a realizovaním opatrení v súčinnosti s ústrednými orgánmi štátnej správy, miestnymi orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a mimovládnyimi organizáciami. Pripravuje podklady a stanoviská na rokovanie vlády, v spolupráci so zainteresovanými inštitúciami a príslušnými orgánmi pripravuje, zadáva, koordinuje, monitoruje a vyhodnocuje programy zamerané na zlepšenie postavenia príslušníkov rómskych komunít v spoločnosti, s dôrazom na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne, zamestnanosť, zamestnateľnosť a začleňovanie na pracovný trh, zlepšenie bývania, zlepšenie zdravotnej starostlivosti, zvyšovanie bezpečnosti a verejného poriadku. Vyjadruje sa ku koncepciám vypracovaným orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a inými zainteresovanými inštitúciami, ktoré sa týkajú riešenia záležitostí rómskych komunít.

Je gestorom pre poskytovanie dotácií na poskytovanie podpory sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity. Splnomocnenkyňa je za výkon svojej funkcie zodpovedná vláde, a svoju činnosť koordinuje s ministrom vnútra Slovenskej republiky. Splnomocnenkyňa stojí na čele Úradu splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity (ďalej len „úrad“), ktorý zabezpečuje činnosť splnomocnenkyne na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky (MV SR). V systéme vzťahov rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov úrad plní na základe pokynov splnomocnenca súčasne úlohy národného kontaktného bodu.

Správa poskytuje ucelenú informáciu o činnosti splnomocnenkyne a úradu v roku 2020, v rozsahu oprávnení a úloh splnomocnenkyne, určených vládou Slovenskej republiky.

1. Štruktúra úradu

Vnútoraná organizačná štruktúra úradu v zmysle organizačného poriadku ako základného vnútorného organizačného predpisu úradu sa člení na kanceláriu splnomocnenca, odbor koncepcií a analýz, odbor regionálnej koordinácie a odbor implementácie projektov. Zo 114 štátnozamestnaneckých miest, ktoré sú systemizované na odbore implementácie projektov je 113 štátnozamestnaneckých miest financovaných z fondov EÚ.

Úrad zabezpečuje svoje činnosti a koordináciu na lokálnej úrovni s orgánmi miestnej štátnej správy, orgánmi samosprávy, mimovládnyimi organizáciami, právnickými osobami a fyzickými osobami v oblasti príslušných programov a politík zameraných na zlepšovanie postavenia príslušníkov rómskych komunít v spoločnosti prostredníctvom desiatich odlúčených pracovísk (ďalej len „regionálne kancelárie“) v lokalitách: Banská Bystrica, Humenné, Kežmarok, Košice, Michalovce, Nitra, Prešov, Rimavská Sobota, Spišská Nová Ves a Svidník.

K 31. decembru 2020 bolo obsadených 95 štátnozamestnaneckých miest, z toho 48 v Bratislave a 47 na regionálnych pracoviskách úradu.

2. Odborné činnosti na národnej úrovni

Rozsah odborných činností realizovaných splnomocnenkyňou a úradom sa v roku 2020 sústreďoval do štyroch oblastí:

Prvou oblasťou je koordinácia procesu realizácie a napĺňania cieľov Stratégie a aktualizovaných Akčných plánov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2019 – 2020. Základnou požiadavkou pre efektívne a reálne naplnenie globálnych a čiastkových cieľov Stratégie je monitorovanie a evaluácia akčných plánov. Úrad zabezpečuje komplexné monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a vyhodnotenie ich dopadu na rómsku populáciu, najmä na obyvateľov rómskych komunít najmä na základe zadaných merateľných indikátorov a prostredníctvom ďalších relevantných dát a informácií o socioekonomických podmienkach života Rómov. Výstupom týchto činností sú každoročné monitorovacie správy, ktoré v prílohovej časti poskytujú komplexný prehľad stavu opatrení a aktivít zodpovedných orgánov štátnej správy a verejnej správy.

Druhá oblasť činnosti sa zameriavala na prípravu a tvorbu nového vnútroštátneho strategického rámca pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov do roku 2030 (ďalej len „Stratégia 2030“) a to na základe bodu B.2 uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 324 z 3. júla 2019, kde za splnenie tematickej podmienky pre špecifický cieľ 4.1.8 Podpora sociálno-ekonomickej integrácie občanov tretích krajín a marginalizovaných komunít, ako sú napríklad Rómovia bol ako gestor poverený úrad.

Návrh Stratégie 2030 predstavuje súbor východísk a cieľov, ktoré smerujú k zastaveniu segregácie rómskych komunít, výraznému pozitívnemu obratu v sociálnom začleňovaní Rómov, nediskriminácii, k zmene postojov a zlepšeniu spolužitia v piatich kľúčových oblastiach – vzdelávanie, zamestnanosť, bývanie, zdravie, boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie.

Ďalšia oblasť agendy, ktorá vyplýva zo Štatútu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity je aktívna participácia úradu na príprave legislatívnych a nelegislatívnych aktov, ktoré sa týkajú integrácie obyvateľov rómskych komunít. Oprávnenie zúčastňovať sa legislatívnych procesov, podieľať sa na tvorbe programov a koncepcií, administratívnych aktov a rokovaní poradných orgánov vlády Slovenskej republiky umožňuje splnomocnenkyňu vstupovať včas do tvorby, schvaľovania a všeobecne záväzných právnych predpisov a opatrení a vytvárať tak podmienky pre efektívne začleňovanie zraniteľnej skupiny obyvateľov z prostredia rómskych komunít.

V rámci uvedeného mechanizmu splnomocnenkyňa aktívne predkladala do procesu tvorby všeobecne záväzných právnych predpisov v medzirezortných pripomienkových konaniach v procese regulovanom zákonom č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pozornosť venovala tvorbe všeobecne záväzných právnych predpisov s bezprostredným dopadom na životné podmienky občanov žijúcich v MRK, najmä v oblastiach regulujúcich vzdelávanie, sociálnu pomoc, práva národnostných menšín. Obdobný postup bol uplatňovaný v procese pripomienkovania nelegislatívnych materiálov upravujúcich verejnú politiku s dopadom na proces integrácie Rómov, osobitne v oblastiach vzdelávania, pracovného uplatnenia, zdravotnej starostlivosti, sociálneho zabezpečenia, európskej solidárnej pomoci, ľudských práv a práv národnostných menšín. Návrhy splnomocnenkyne predkladané v základnom regulačnom systéme smernice na prípravu a predkladanie materiálov na rokovanie vlády Slovenskej republiky k príslušným nelegislatívnym materiálom a legislatívnym materiálom sú uložené na právnom a informačnom portáli Slov-Lex.

Odbornosť a expertíza úradu sa zameriava aj na plánovanie intervencií pre nové programové obdobie 2021 - 2027. Úrad sa podieľa na špecifikácii mainstreamových opatrení, a taktiež tvorí koncept rámcového multifondového prístupu pre podporu sociálno-ekonomickej inklúzie marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“) v rámci ktorého chce naďalej pokračovať v cielej investícií do podpory výstavby základnej infraštruktúry, občianskej vybavenosti, bývania. Súčasťou plánu je podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK, intervencie zamerané na budovanie materiálnych a personálnych kapacít pre čo najúčinnejšie realizovanie povinnej predškolskej výchovy. Kľúčovú oblasť podpory predstavuje aj poskytovanie technickej podpory a pomoci obciam s prítomnosťou MRK. Inováciou komplexného prístupu je zavedenie multidisciplinárnych tímov zameraných na podporu komunitného rozvoja na úrovni samospráv.

2.1. Koronavírus – prehľad postupov a aktivít úradu

V roku 2020 sa agenda úradu rozšírila o aktivity spojené s epidemiologickou situáciou ochorenia COVID-19. Za účelom zavedenia koordinovaného postupu úradu v predchádzaní šírenia pandémie COVID-19 v obciach s prítomnosťou MRK zriadila splnomocnenkyňa Krízový tím COVID-19 (ďalej len „krízový tím“). Krízový tím zastrešoval súbor činností, ktoré umožňujú úradu reagovať na potreby alebo problémy v rozsahu vecnej pôsobnosti. Údaje získavané prostredníctvom systematického monitoringu situácie v obciach s prítomnosťou MRK slúžili k prehľadu situácie týkajúcej sa koronavírusu, ale najmä pre posúdenie sociálno-ekonomickej situácie obyvateľov MRK, identifikáciu potrieb a podpory ľuďom, ktorí sa ocitli v domácej alebo plošnej karanténe. Súčasťou činností krízového tímu je sprostredkovanie humanitárnej pomoci, ktorá je zabezpečovaná hlavne prostredníctvom Potravinovej banky Slovenska, kooperácia s krízovými štábmi na miestnej, okresnej či krajskej úrovni ako aj komunikácia a konzultácie s príslušnými RÚVZ.

Počas I. vlny pandémie koronavírusu bola súčinnosť úradu poskytovaná v rámci členstva v Permanentnom krízovom štábe.

Splnomocnenkyňa v spolupráci s iniciatívou Kto pomôže Slovensku a ďalšími subjektmi (mimovládne organizácie a zástupcovia podnikateľského sektora), napr. Banskobystrickému samosprávnemu kraju, zabezpečila distribúciu ochranných rúšok, rukavíc, dezinfekcie a ochranných oblekov pre pracovníkov pomáhajúcich profesií a obyvateľov MRK.

V záujme efektívnejšej pomoci úrad spustil mapový portál pre zobrazovanie a koordináciu napĺňania potrieb obyvateľov z prostredia MRK a pracovníkov v týchto obciach. Išlo predovšetkým o materiálne zabezpečenie nevyhnutné pri prevencii a ochrane ľudí pred ochorením COVID-19 (ochranné prostriedky - rúška, dezinfekcia, rukavice) ako aj zabezpečenie základných potrieb - potravinová pomoc, pitná voda a iné. Mapa slúžila najmä pre registrovanie organizácií a jednotlivcov, ktoré mali možnosť pomôcť so zabezpečením predmetného materiálu. Prostredníctvom tejto platformy úrad následnú pomoc koordinoval.

Zvýšená miera intervencií sa sústredovala na primárnu prevenciu formou šírenia osvetu a poskytovaním informácií pre ľudí žijúcich v MRK cez letáky v infografickej podobe, ilustráciou situačných príbehov v slovenskom, rómskom a maďarskom jazyku. V záujme zabezpečenia jednotných postupov pracovníkov a pracovníčok pomáhajúcich profesií úrad okrem systematickej metodologickej pomoci spracoval aj odporúčania a metodické usmernenia pre samosprávy zapojené do národných projektov v rámci TAKE AWAY prístupu.

Rovnako odbory úradu zabezpečovali počas pandémie COVID-19 viaceré kľúčové činnosti. Kancelária splnomocnenkyne zabezpečovala pre zamestnancov s profesionálnou expozíciou v teréne dostatočné množstvo osobných ochranných pracovných prostriedkov a spolupracovala aj s ostatnými útvarmi MV SR, odbormi úradu na operatívnom aplikovaní opatrení prijímaných vládou Slovenskej republiky a Hlavným hygienikom SR. Odbor

konceptií a analýz sa predovšetkým podieľal na procesoch pripomienkovania legislatívnych a nelegislatívnych materiálov zameraných na eliminovanie následkov šírenia COVID-19. Odbor regionálnej koordinácie plnil úlohy predovšetkým na regionálnej a lokálnej úrovni, monitoroval situáciu vo výskyte vírusového ochorenia COVID-19 v rámci územnej pôsobnosti regionálnych kancelárií úradu. Pri realizovaní týchto úloh úzko spolupracoval s odborom implementácie projektov, ktorý poskytoval asistenciu pri postupoch individuálneho a skupinového testovania v obciach s prítomnosťou MRK v rámci svojej pôsobnosti vo vybraných 150 obciach.

Operatívnu reakciu na I. vlnu pandémie a riešenie mimoriadnych situácií, ktoré vznikajú v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 je realizácia Národného projektu Podpora činností zameraných na riešenie nepriaznivých situácií súvisiacich s ochorením COVID-19 v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít (NP COVID MRK). Národný projekt sa realizuje od októbra 2020 a pôsobí cielene v obciach, v ktorých sa nerealizujú pomáhajúce profesie (TSP, KC, MOPS), a to posilnením ľudských zdrojov prostredníctvom terénnych asistentov COVID vo vybratých obciach. Taktiež v kritických situáciách spojených so zabezpečením mimoriadnych opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19, alebo iných pandemických ochorení pôsobením krízových poradných tímov.

V rámci celoplošného testovania zamestnanci úradu okrem mapovania situácie v rámci územnej pôsobnosti aktívne vypomáhali samosprávam pri administráciách.

2.2. Účasť na tvorbe legislatívnych a nelegislatívnych materiálov v systéme napĺňania cieľov stratégie a ich uplatňovanie

V súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky na roky 2020 - 2024, záväzkami vyplývajúcimi z medzinárodných ľudskoprávných dohovorov, príslušnými legislatívnymi a nelegislatívnymi právnymi aktmi EÚ,¹⁾ splnomocnenkyňa aktívne a iniciatívne na úseku tvorby legislatívnych a nelegislatívnych aktov vlády Slovenskej republiky v rámci svojej koordinačnej spolupôsobnosti presadzovala:

- a) horizontálne opatrenia s cieľom presadenia účinného uplatňovania antidiskriminačných predpisov a programov, zabezpečenia účinného praktického presadenia smernice o rasovej rovnosti, boja proti viacnásobnej diskriminácii rómskych detí a žien, regionálneho a miestneho vykonávania desegregačných opatrení, zvýšenia informovanosti verejnosti o rôznom charaktere spoločností - zvýšenie citlivosti verejnej mienky na integráciu Rómov, podpory aktívneho občianstva Rómov podnecovaním ich sociálneho, hospodárskeho, politického a kultúrneho zapojenia, eliminácie extrémizmu, protirómskeho zmýšľania, zavedenie trojdimenzionálneho integrovaného prístupu pri realizácii nástrojov

¹⁾ Napríklad oznámenie Komisie Posúdenie vykonávania rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov a odporúčania Rady o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch – 2016, číslo COM(2016) 424 final z 27. júna 2016.

- štrukturálnych a investičných fondov²⁾ a aktivácie formálnych a neformálnych štruktúr rómskej mládeže vrátane budovania regionálnych partnerstiev a platforiem;
- b) na úrovni odvetvových opatrení sa v oblasti vzdelávania pozornosť sústredila najmä na elimináciu nesprávneho umiestňovania detí/žiakov do špeciálnych škôl, elimináciu predčasného ukončenia školskej dochádzky, podporu prístupu k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve a zvýšeniu jeho kvality, podporu metód inkluzívnej výučby a inkluzívneho vzdelávania odbornej prípravy učiteľov,
- c) štrukturálne opatrenia, osobitne vo vzťahu k zvýšeniu efektívnosti a inštitucionálnej/administratívnej kapacity národného kontaktného bodu Stratégie, ďalej rozvoju osobitnej investičnej priority sociálno-ekonomickej integrácie MRK v rámci operačných programov, najmä v pôsobnosti Operačného programu Ľudské zdroje (OP ĽZ);
- d) súčinnosť na príprave a tvorbe podkladov, materiálov, ako i odborných konzultácií v rámci nastavovania nového programového obdobia na roky 2021 - 2027. Pripravenosť členských štátov EÚ realizovať špecifické ciele sa posudzuje prostredníctvom plnenia tzv. „základných podmienok“, ako jedného z typov podmieneností navrhnutých na zabezpečenie výsledkovo orientovaného implementačného mechanizmu politiky súdržnosti EÚ v programovom období 2021 – 2027. Základné podmienky predstavujú súbor legislatívnych, strategických a koncepčných podmieneností, pričom členský štát zabezpečí, aby boli základné podmienky splnené a aby sa uplatňovali počas celého programového obdobia. Jednou z tematických základných podmienok je Stratégia 2030.

Okrem participácie na príprave nového Operačného programu Slovensko sa úrad aktívne angažuje aj na procesoch tvorby Plánu obnovy a odolnosti SR. V rámci iniciatívy REACT-EU úrad spracúval návrhy na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 v oblasti sociálnej ekonomiky, vzdelávania a zamestnanosti, kde úrad venoval sústredenú pozornosť aj zachovaniu pracovných miest miestnych občianskych poriadkových služieb, ktoré boli financované cez dopytovo-orientované výzvy OP ĽZ – prioritná os 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít (ESF).

V roku 2020 sa splnomocnenkyňa zúčastňovala zasadnutí príslušných poradných orgánov vlády Slovenskej republiky - v Rade vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ako aj jednotlivých výboroch rady, v Rade vlády Slovenskej republiky pre mimovládne neziskové organizácie a v Rade vlády Slovenskej republiky pre prevenciu kriminality a pod.

2.3. Národný strategický rámec

Stratégia tvorí hlavný strategický dokument vlády Slovenskej republiky.³⁾ Na akčný

²⁾ Zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁾ Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 chválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 1 z 11. januára 2012. Akčný plán stratégie tvorí Revidovaný národný akčný plán Dekády

plán stratégie na roky 2011 – 2015 nadväzovali *Aktualizované akčné plány Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2016 - 2018⁴⁾, Aktualizované akčné plány Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2019 - 2020 pre oblasti: D.2.1 Oblasť vzdelávania, D.2.2 Oblasť zamestnanosti, D.2.3 Oblasť zdravia, D.2.4 Oblasť bývania a D.2.5 Oblasť finančného začlenenia⁵⁾ a Akčné plány Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2017 - 2020 pre oblasti: D.2.6 Oblasť nediskriminácie a D.2.7 Oblasť prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti – Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie⁶⁾.*

Kontext akčných plánov vychádzal z predchádzajúceho programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky, ako aj z rámca Odporúčania Rady EÚ z 9. decembra 2013 o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch (Ú. v. EÚ C 378, 24. decembra 2013, s. 1.) a na neho nadväzujúcich nelegislatívnych právnych aktov EÚ.

Informácia o stave plnenia jednotlivých opatrení a aktivít akčných plánov stratégie je každoročne predkladaná vláde Slovenskej republiky prostredníctvom monitorovacej správy za predchádzajúci kalendárny rok.⁷⁾

Atlas rómskych komunit popisuje infraštruktúrne podmienky v rómskych osídleniach a zisťovanie EU SILC MRK obohacuje vedomosti o zložení a štruktúre jednotlivých domácností v MRK a o finančných a materiálnych podmienkach ľudí z prostredia MRK. Zároveň jednotná metodika zisťovania EU SILC a EU SILC MRK umožňuje na rôznych úrovniach porovnať životné podmienky bežnej populácie a MRK v ukazovateľoch, akými sú typy domácností, počty členov domácností, vzdelanie, ekonomické postavenie, príjem či zamestnanie, ale aj v ukazovateľoch akými sú pocit vylúčenia zo spoločnosti, či spokojnosť so životom. Uvedené údaje boli využité pri nastavovaní politik v oblasti integrácie rómskej komunity na ďalšie časové obdobie ako i pri nastavovaní nového programového obdobia na roky 2021 - 2027.

V rámci strategického plánovania bola činnosť úradu v roku 2020 orientovaná na tvorbu a prípravu rámcového strategického dokumentu pre nadchádzajúce obdobie. Primárnym cieľom Stratégie 2030 je dosiahnutie viditeľnej zmeny v oblasti rovnosti a začleňovania Rómov. Pravidelné európske aj národné hodnotenia naďalej konštatujú, že štyri prioritné oblasti - zamestnanosť, vzdelávanie, zdravie a bývanie sú pre naplnenie cieľov

začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015 na roky 2011 – 2015 schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 522 z 10. augusta 2011.

⁴⁾ Schválené uznesením vlády Slovenskej republiky č. 87 z 22. februára 2017.

⁵⁾ Schválené uznesením vlády Slovenskej republiky č. 25 zo 17. januára 2019.

⁶⁾ Schválené uznesením vlády Slovenskej republiky č. 424 z 13. septembra 2017.

⁷⁾ Povinnosť vyplýva úradu na základe bodu C.4. uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 1 z 11. januára 2012 v znení bodu D.3. uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 87 z 22. februára 2017.

Monitorovacia správa plnenia Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 za rok 2019 bola vládou Slovenskej republiky vzatá na vedomie dňa 12. augusta 2020.

Monitorovacia správa plnenia Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 za rok 2020 bude predložená na rokovanie vlády Slovenskej republiky do konca mája 2021.

naďalej kľúčové. Osobitý dôraz sa v pripravovanej stratégii kladie aj na oblasť nediskriminácie a zintenzívnenie intervencií v boji s protirómskym rasizmom.

Tvorba strategického materiálu je výsledkom participatívneho procesu a predstavuje súbor východísk a cieľov, ktoré smerujú k zastaveniu segregácie Rómov, nediskriminácii, k zmene postojov a zlepšeniu spolužitia. Kontext Stratégie 2030 vychádza z Hodnotenia pokroku dosiahnutého pri vykonávaní štrukturálnych reforiem, pri prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh a výsledky hĺbkových preskúmaní na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 (Annex D); Cohesion Policy Legislative Package 2021-2027 (Annex IV); ako aj odporúčania Rady o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov /COM(2020) 621 final zo dňa 7. 10. 2020; a samozrejme aj z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024.

Kľúčové postavenie v procese tvorby dokumentu zastávali účastníci a účastníčky príslušných tematických pracovných skupín (ďalej len „TPS“) pre prioritné oblasti. Ďalším kľúčovým partnerom je *Poradná komisia splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity pre prípravu, revíziu a aktualizáciu Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov, tvorbu a implementáciu jej akčných plánov, monitorovanie a hodnotenie*⁸⁾. Hlavné rozhodnutia prijíma *Riadiaca pracovná skupina poradnej komisie*, ktorej členmi sú zástupcovia príslušných ministerstiev, strešné organizácie verejnej správy: SK8, ZMOS, ÚMS, akademickej obce a mimovládnych organizácií, ktoré sa systematicky venujú inkluzívnym politikám.

Dokument Stratégia 2030 je v súčasnosti predmetom legislatívneho procesu a v prvom štvrtroku 2021 bude predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

2.4. Spolupráca s orgánmi štátnej a verejnej správy

Splnomocnenkyňa a úrad pri realizácii rámca Stratégie systémovo a operatívne spolupracovali s príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy.

Počas roka splnomocnenkyňa realizovala výjazdy do obcí, ktoré evidujú rómske komunity. Aktívne sa zúčastňovala dôležitých rokovaní v lokalitách postihnutých mimoriadnymi situáciami (požiare, ohrozenie zdravia zlým technickým stavom stavieb, povodne a pod.), na ktorých spolu s predstaviteľmi samospráv hľadali vhodné riešenia na zjednanie nápravy, rešpektujúc princípy inklúzie a desegregácie.

⁸⁾ Opatrenie splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity č. 2 zo dňa 1. apríla 2020, ktorým sa mení a dopĺňa Opatrenie splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity ktorým sa mení a dopĺňa Opatrenie splnomocnenca vlády Slovenskej republiky č. 6/2014 pre rómske komunity ktorým sa zriaďuje poradná komisia splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity pre prípravu revízie a aktualizácie Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020, tvorby jej akčných plánov a pre implementáciu, evaluáciu, monitorovanie a hodnotenie a ktorým sa vydáva štatút poradnej komisie splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity pre prípravu revízie a aktualizácie Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020, tvorby jej akčných plánov a pre implementáciu, evaluáciu, monitorovanie a hodnotenie, v znení opatrenia splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity č. 2/2015

V obci Plavecký Štvrtok, vzhľadom na napätú situáciu v komunite v čase prvej vlny pandémie a s tým súvisiacich zásahov polície, úrad aktívne vstúpil do procesu riešenia tejto nepriaznivej situácie. Splnomocnenkyňa osobne aj prostredníctvom svojho úradu realizovala v mesiacoch máj až jún viacero stretnutí so starostom obce Plavecký Štvrtok, príslušnými zložkami Policajného zboru SR, ako aj s ďalšími predstaviteľmi obce a organizácií pôsobiacich v komunite. Výsledkom rokovaní o návrhoch riešenia, bolo zorganizovanie troch spoločných mediálnych stretnutí priamo so zástupcami jednotlivých rodín, pričom mediáciu organizačne a personálne zabezpečoval úrad prostredníctvom interných kapacít a externého krízového mediátora. Na všetkých stretnutiach sa zúčastnili tiež zástupcovia obce, ako aj OO PZ Malacky. Mediačná činnosť následne ďalej pokračovala priamo v lokalite. Postupne prišlo k upokojeniu situácie, ako aj k výraznému poklesu počtu zásahov polície. Úrad situáciu naďalej monitoruje a je v kontakte so samosprávou obce.

Ďalej úrad intervenoval aj v obci Richnava v oblasti zriadenia základnej školy v tejto obci. Neexistencia plne organizovanej základnej školy, ktorej zriaďovateľom by bola obec, dlhodobo komplikovala zabezpečovanie plnenia povinnej školskej dochádzky – predovšetkým pre žiakov z MRK v tejto obci. Po vypovedaní spoločného školského obvodu zo strany susednej obce Kluknava, obec Richnava nezriadila samostatnú základnú školu. Bolo tak potrebné pristúpiť k doposiaľ bezprecedentnému riešeniu vzniknutej situácie a to tak, že štát – prostredníctvom Okresného úradu Košice zriadil novú základnú školu, ktorá začala svoju činnosť od školského roku 2019/2020. Priestory školy pozostávajú z prenosných kontajnerových objektov, ktoré boli postavené na pozemku Špeciálnej základnej školy v Richnave. Prenájom kontajnerov hradilo pôvodne priamo MV SR, pričom neskôr po vzniku právnej subjektivity novej základnej školy, prešli povinnosti súvisiace s financovaním a prevádzkou priamo na základnú školu v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu (Okresný úrad Košice). V súvislosti s blížiacim sa ďalším školským rokom 2020/2021 sa úrad zúčastnil viacerých pracovných stretnutí s predstaviteľmi samosprávy, zriadenej základnej školy, okresného úradu ako aj MV SR, pričom boli samospráve následne predložené odporúčania smerujúce k potrebe zriadiť riadnu a plne organizovanú základnú školu v obci. Po viacerých rokovaníach zainteresovaných subjektov prišlo k rozhodnutiu o potrebe premiestniť existujúcu kontajnerovú základnú školu, a to na jediný možný pozemok obce vedľa elokovaného pracoviska Základnej školy Kluknava. Zároveň nadstavbou druhého poschodia prišlo k rozšíreniu kapacity základnej školy a v súlade s rozhodnutím o odložení začiatku školského roka v obci Richnava, bol nový školský rok zahájený v dočasnej kontajnerovej škole dňa 1. októbra 2020.

Aj v obci Veľký Krtíš úrad pomáhal pri riešení bytovej situácie. RÚVZ na ulici Železničná vyhlásil jeden objekt ako zdravotne nespôsobilý a mesto nepredĺžilo nájomné zmluvy všetkým obyvateľom. Zároveň mesto poverilo KMC - Komunitné centrum menších vyhladávať náhradne bývanie pre rodiny z 35 bytových jednotiek. Požiadavka úradu bola, aby mesto zabezpečilo bývanie minimálne pre nájomníkov objektu, ktorí neboli neplatičmi, ako aj pre všetkých ostatných, a zároveň bolo mesto oboznámené o možnostiach riešenia bývania zo zdrojov štrukturálnych fondov formou prestupného bývania. Úrad ponúkol súčinnosť pri riešení danej situácie v rámci svojich možností a naďalej situáciu monitoruje.

Ďalšou samosprávou kde sa úrad aktívne angažuje je mesto Hlohovec, kde na Bernolákovej ulici žije cca sto obyvateľov v maximálne nevyhovujúcich podmienkach bývania s možnosťou ohrozenia obyvateľov na zdraví. Preto mesto vypracovalo štúdiu bývania pre 16 bytových jednotiek, ktoré plánovalo financovať z programu prestupného bývania zo štrukturálnych zdrojov. Obyvatelia mesta s niekoľkými poslancami mestského zastupiteľstva realizovali petíciu proti tomuto zámeru a získali viac ako 4,5 tis. podpisov občanov. Úrad absolvoval niekoľko osobných rokovaní s primátorom mesta pre riešenie situácie, aj s možnosťou účasti na zastupiteľstve pre prezentáciu daného riešenia. Odbor sociálnych vecí mesta ako aj pomáhajúce profesie vykonávané prostredníctvom úradu (NP TSP a TP) priebežne situáciu monitorujú a poskytujú poradenstvo obyvateľom poškodeného objektu na Bernolákovej ulici. Úrad poskytoval a naďalej poskytuje mestu súčinnosť pri zabezpečovaní ďalších možných riešení.

Problematiku vzdelávania rómskych detí riešil úrad aj v obci Rokycany. O probléme informovala základná škola (ZŠ) Rokycany ako aj OZ Romano kher ako o konflikte medzi školou a zriaďovateľom školy, t.j. obcou, a to o blokovaní činnosti školy zo strany obce, ako aj o údajnom neoprávnenom odvolaní riaditeľky školy na základe neoprávneného otvorenia školského roka 2020/21 s rozšírením o 5 ročník, ktorého žiaci v predchádzajúcom období navštevovali ZŠ v obci Bajerov. Úrad zrealizoval viacero pracovných stretnutí so zástupcami obce Rokycany, ZŠ Bajerov, ZŠ Rokycany ako aj školského odboru okresného úradu v sídle kraja Prešov s cieľom upokojiť situáciu a zabezpečiť prístup žiakov k vzdelávaciemu procesu. Úrad následne ešte vyzval listom všetky zúčastnené strany k pokojnému vyriešeniu situácie, ktorú naďalej monitoruje.

Úrad pružne reagoval aj pri tak závažnej situácii akou je povodeň. V rámci operatívy zabezpečoval v postihnutých obciach - Medzev, Jasov, Krompachy a Chminianske Jakubovany odborné poradenstvo, súčinnosť na krízových štáboch, zabezpečovanie materiálnej a potravinovej pomoci v rámci identifikovaných dostupných zdrojov, štatstva a hygienických pomôcok. Následne úrad spolupracoval s obcami v zmysle potrebných rekonštrukcií poškodených obydlí a infraštruktúry.

V rámci prípravy a organizovania Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 (SODB 2021) splnomocnenkyňa rokovala so Štatistickým úradom Slovenskej republiky (ŠÚ SR). Splnomocnenkyňa v záujme zabezpečenia potrebnej informovanosti o sčítaní a práve slobodne sa rozhodnúť a prihlásiť sa k rómskej národnostnej menšine ako jednom z najdôležitejších práv pre sebaidentifikáciu iniciovala stretnutie s riaditeľom národnostného vysielania Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS). Úrad pripravil komunikačno-informačnú kampaň - vysielanie online spotov/informačno-propagačných videí v rámci sociálnych sietí, ktoré Rómov a Rómky informujú o priebehu SODB 2021, ktorá je zacielená na všetky cieľové skupiny rómskej populácie a bude trvať aj v dobe realizácie sčítavania. Cieľom informovania o SODB 2021 je, aby sa Rómovia a Rómky prihlásili k rómskej národnostnej menšine, pretože sčítanie prinesie nenahraditeľné informácie o stave spoločnosti, o jej demografických, sociálno-ekonomických a kultúrnych štruktúrach a je dôležitým predpokladom pre tvorbu politik a lepšie cielenie podpory či už v oblasti kultúry alebo národnostného školstva.

Splnomocnenkyňa v mesiaci september 2020 rokovala so zástupcami ZMOS, ÚMS a organizácie Zvierací ombudsman na tému Ochrana spoločenských zvierat, psov a ich evidovanie, čipovanie a odchyt túlavých zvierat v obciach s prítomnosťou MRK. Úrad nemá právomoci, aby mohol situáciu v tejto oblasti riešiť, ale môže svoje postavenie koordinátora systémových opatrení využiť v prospech ochrany zvierat v rómskych komunitách. Výsledkom rokovania so zástupcami miest a obcí a zvieracieho ombudsmana bol záver, že tieto organizácie doručia dostupné publikácie a informačné brožúry a úrad bude súčinný pri prevencii a zabezpečovaní osvetu a informovanosti o ochrane spoločenských zvierat v rómskych komunitách aj prostredníctvom pomocných profesií v obciach.

Úrad v rámci preventívnych opatrení vyhotovil v spolupráci s OR HaZZ v Košiciach informačný materiál, ktorého cieľom je pomôcť zabrániť vzniku požiarov spôsobených nesprávnou inštaláciou piecky v obydlíach. V rómskych osídleniach ľudia bývajú v niektorých prípadoch v provizórnych príbytkoch. Sú zhotovené z horľavých materiálov a kúri sa v nich aj v provizórnych peciach. Práve preto je potrebné, aby boli správne nainštalované a v čo najväčšej miere aby zabránili potencionálnemu vzniku požiaru. Tento materiál bol distribuovaný aj v tlačenej podobe obciam, pracovníkom pomáhajúcich profesií a do komunitných centier.

V letných mesiacoch sa splnomocnenkyňa zúčastnila diskusie s mladými ľuďmi (28. 7. 2020, Letná univerzita Občiansko-demokratickej mládeže) a pri príležitosti Medzinárodného dňa mládeže (12. 8. 2020, Banská Bystrica) s mladými Rómkami a Rómami z rôznych kútov Slovenska. Prezentovala aktivity úradu, prípravu a tvorbu Stratégie 2030 a možnosť zapojenia sa do procesu, ako aj politiky vo vzťahu k rómskym komunitám.

V roku 2020 sa začala intenzívnejšia spolupráca s Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR) v rámci Nórskeho finančného mechanizmu. Úrad bol prizvaný k tvorbe troch výziev, ktoré boli zamerané na zlepšenie situácie v obciach s MRK a to v oblasti infraštruktúry, práce s mládežou a nediskriminácie. Okrem spolupráce pri tvorbe výziev, je úrad aj členom výberovej komisie pre schvaľovanie predmetných projektov.

Úrad aj v roku 2020 pokračoval v zavádzaní, v súlade s implementačným plánom STN ISO 37001:2019 systému manažérstva proti korupcii, komplexného súboru protikorupčných opatrení. Aktivita sa uskutočňuje v rámci národného projektu *Zavádzanie a podpora manažérstva kvality v organizáciách verejnej správy* v spolupráci s hlavným partnerom a prijímateľom Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR (ÚNMS SR).

Úrad, prostredníctvom svojich regionálnych kancelárií, dislokovaných v príslušných územnosprávnych jednotkách, identifikovaných najmä vlastnosťou početnosti a koncentrácie urbanistických sídiel MRK, spolupracoval najmä s orgánmi štátnej správy zaradenými vo verejnej správe, napríklad s okresnými úradmi, úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva. Uvedená spolupráca zahŕňala aj spoluprácu s útvarmi Policajného zboru. Rovnako spolupracoval s orgánmi územnej samosprávy a ich úradmi (samosprávne kraje, obce, mestá), ale aj s ďalšími právnickými osobami, alternatívne so subjektmi, ktorých zakladatelia sú právnické osoby, napríklad

so školami, školskými zariadeniami, školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie. Uvedenú spoluprácu na lokálnej úrovni realizovali regionálne kancelárie aj s regionálnymi pracoviskami alebo detašovanými pracoviskami Metodicko-pedagogického centra, s kanceláriami alebo konzultačnými strediskami Centra právnej pomoci. Formu pravidelnej spolupráce na lokálnej úrovni mala aj spolupráca s ďalšími rozpočtovými organizáciami zriadenými ústrednými orgánmi štátnej správy, napríklad s Implementačnou agentúrou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (IA MPSVR SR). Od prípadu k prípadu priamo alebo sprostredkované, sa regionálne kancelárie zapájali aj do spolupráce so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva.

S vyššími územnými celkami, ich orgánmi a úradmi, regionálne kancelárie priebežne spolupracovali pri riešení závažných problémov, najmä s odborními školstva a predsedami samosprávnych krajov. S pracoviskami Metodicko-pedagogického centra regionálne kancelárie priebežne spolupracovali v rámci problematiky aplikačnej praxe uplatňovania všeobecne záväzných právnych predpisov, predpisov a administratívnych aktov na ich vykonanie, a pod. S úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny sa rámec spolupráce dotýkal najmä uplatňovania nástrojov a opatrení zamestnanosti, otázok prehlbovania súčinnosti s terénnymi sociálnymi pracovníkmi a aktívnej participácie pri realizácii opatrení sociálno-právnej ochrany a kurately detí, s cieľom ochrany rodín, najmä v rámci predchádzania skutočnosti, zakladajúcich dôvody odňatia detí z rodičovskej starostlivosti. V systéme eliminácie negatívnych javov, rovnako, ako aj ochrany príslušníkov MRK, bola významnou zložkou činnosti regionálnych kancelárií spolupráca s územne príslušnými okresnými riaditeľstvami Policajného zboru. Osobitným prvkom tejto spolupráce bola kontinuálna spolupráca so staršími referentmi pre prácu v komunitách⁹⁾, realizovaná spoločným pôsobením v urbanistických sídlach MRK. Spolupráca zamestnancov regionálnych kancelárií s miestnymi a regionálnymi samosprávami sa týkala aj aktivít na tvorbe a aktualizácii rozvojových a koncepčných dokumentov s cieľom zabezpečiť maximálne prepojenie a zohľadnenie Stratégie 2020 a akčných plánov na regionálnej a lokálnej úrovni. Kontinuálne pokračovala spolupráca s mimovládnyimi organizáciami a ďalšími aktérmi pôsobiacimí téme sociálnej inklúzie.

Zamestnanci úradu sa v priebehu roka 2020 aktívne zúčastňovali na on-line konferenciách a seminároch na národnej i medzinárodnej úrovni, zameraných na problematiku s bezprostredným dopadom na všetky rozhodujúce oblasti inklúzie Rómov. Takisto sú zamestnanci úradu členmi viacerých odborných, medzirezortných komisií.

2.5. Spolupráca s národnými partnermi v oblasti senzibilizácie majority voči minorite

Úspešná ekonomická a sociálna inklúziu Rómov si vyžaduje zmenu postojov majoritnej spoločnosti aj prostredníctvom aktivít v oblasti scitlivovania verejnej mienky väčšiny obyvateľstva. Úrad v roku 2020 vyvíjal iniciatívy a participoval na podujatiach

⁹⁾ V hodnotenom období bolo na vybraných základných útvaroch Policajného zboru systemizovaných celkom 319 miest policajtov s touto špecifikáciou.

d'alších partnerov prevažne z prostredia mimovládnych organizácií, ktoré boli zacielené na odstraňovanie stigmatizácie rómskych obyvateľov a obyvateľiek a na osvetu a informovanie verejnosti spôsobom, ktorý má prispieť k objektívnemu spoznaniu Rómov a Rómiek.

Od apríla 2020 bola splnomocnenkyňa aktívne zapojená do aktivít, ktoré súviseli s riešením mimoriadnej situácie spôsobenej pandémiou ochorenia COVID-19. Pravidelne informovala prostredníctvom zamestnancov úradu, prostredníctvom médií a sociálnych sietí o všetkých aktuálnych opatreniach. Aj za účelom scitlivovania verejnej mienky bol zrealizovaný prieskum o povedomí rómskeho obyvateľstva žijúceho vo vylúčenom prostredí o koronavíruse a ich možnostiach dodržiavať opatrenia. Výsledky prieskumu boli zverejnené na webovej stránke aj na sociálnej sieti.

Splnomocnenkyňa pri príležitosti Pamätného dňa rómskeho holokaustu dňa 2. augusta 2020 zorganizovala viacero podujatí, ktorých cieľom bolo zvýšenie povedomia širokej verejnosti o Rómoch ako obetiach holokaustu počas druhej svetovej vojny a tiež pietne pripomenutie si týchto obetí. Prvá spomienka sa uskutočnila 30. júla 2020, kedy splnomocnenkyňa organizovala spomienkovú ceremóniu na uctenie pamiatky Rómov padlých v koncentračnom tábore Auschwitz – Birkenau. Pietnej ceremónie spojenej s krátkym kultúrnym programom sa okrem iných zúčastnili rómski zástupcovia samospráv, zástupcovia rómskej mládeže a rómskych organizácií. Pietne spomienky spojené s kladením vencov sa uskutočnili na viacerých miestach na Slovensku a splnomocnenkyňa zorganizovala slávnostné kladenie vencov pri pamätníkoch v Hanušovciach nad Topľou a v Čiernom Balogu. Okrem toho sa zúčastnila slávnostného kladenia vencov pri pamätníku rómskeho holokaustu v Dunajskej Strede a v Skalici. Vyvrcholením spomienkových podujatí bolo pietne podujatie v areáli Múzea SNP v Banskej Bystrici s názvom „Nezabudnite si pripomínať! Ma Bisteren Peske Te Leperel!“, ktoré sa konalo 2. augusta 2020. Podujatie bolo určené pre širokú verejnosť a zúčastnili sa ho aj významní zástupcovia štátnej správy, akademickej obce, samospráv, kultúrnej obce a mimovládneho sektora. Na podujatí sa zúčastnili vedúci Kancelárie prezidentky SR Zuzany Čaputovej, predseda vlády SR Igor Matovič, minister vnútra SR Roman Mikulec, poslanec Európskeho parlamentu Peter Pollák a splnomocnenkyňa. Súčasťou pietnej spomienky bolo aj čítanie z Knihy mŕtvych a slávnostné kladenie vencov pri pamätnej tabuli rómskeho holokaustu.

Úrad bol spoluvyhlasovateľom ocenenia 12. ročníka Roma Spirit 2020, spolu s Asociáciou pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu (ACEC) a RTVS. Podujatie bolo zamerané na ocenenie a prezentovanie príkladov pozitívnej praxe v zlepšovaní života a postavenia Rómov, ako i spolužitia minority a majority na Slovensku. Vzhľadom na pandemickú situáciu sa slávnostný galavečer neorganizoval, ale Roma Spirit 2020 bol pripravený ako audiovizuálne dielo, ktoré sa vysielalo na RTVS dňa 9. decembra 2020, pri príležitosti Medzinárodného dňa ľudských práv. Jedným z finalistov ocenenia bol aj zamestnanec úradu Mgr. Peter Jendrál a to v kategórii „Čin roka“, kde bol nominovaný za maximálne osobné nasadenie a výkon pri karanténnych opatreniach v prvej vlne pandémie, ľudský prístup a využitie dlhoročných skúseností na podporu spolupráce so všetkými zapojenými aktérmi.

Splnomocnenkyňa prevzala v roku 2020 záštitu nad ocenením *Lúč z tmy*. Lúč z tmy je ocenenie, ktoré každoročne udeľujú rómske organizácie a nezávislé osobnosti tým, ktorí sa dlhodobo zasadujú o zlepšenie postavenia Rómov v rôznych oblastiach života alebo sa významným spôsobom podieľajú na budovaní mostov medzi Rómami a väčšinovou spoločnosťou. Zakladateľom a správcom ocenenia je občianske združenie eduRoma – Roma education project. Ocenenie od roku 2018 vyhlasuje eduRoma spolu s Ústavom romologických štúdií Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Splnomocnenkyňa sa zúčastnila aj slávnostného podujatia *Večer lúčov*, ktoré sa konalo 20. novembra 2020. Jedným z úspešných laureátov ocenenia sa stal aj zamestnanec úradu Mgr. Tomáš Ščuka, koordinátor terénnej sociálnej práce, ktorý bol aj počas karantény osád v prvej línii pomoci.

V priebehu roka 2020 sa Splnomocnenkyňa zapojila do viacerých kampaní na podporu boja za ochranu ľudských práv, proti násiliu a proti diskriminácii, ako napr. kampaň *#zapeknepondelky* (organizované Nadáciou Pontis a Slovenským národným strediskom pre ľudské práva) proti predsudkom na pracovisku; celosvetová kampaň OSN *Orange the world! / Zafarbíme svet na oranžovo!* proti rodovo podmienenému násiliu; kampaň OSN *Stand Up For Human Rights/ Postavme sa za ľudské práva*, a pod.

3. Programové obdobie 2014 – 2020

Úrad zabezpečuje osobitné činnosti, ktoré priamo ovplyvňovali naplnenie akčných plánov stratégie. Tieto činnosti sú pokrývané zo zdrojov EÚ a zo štátneho rozpočtu. Vo vzťahu k zdrojom EÚ zabezpečoval a ďalej zabezpečuje úrad pre programové obdobie 2014 – 2020 aj výkon následných činností z programového obdobia 2007 – 2013. Pre súčasné programové obdobie zabezpečoval úrad najmä nastavenie odborného obsahu prioritných osí 5 a 6 OP LZ a prípravné postupy pre plnenie úloh prijímateľa národných projektov.

3.1. Národné projekty

Na realizáciu opatrení zameraných na inklúziu MRK bol v prioritnej osi 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít OP LZ zadaný súbor programov realizovaných prostredníctvom národných projektov, ktorých prijímateľom je Ministerstvo vnútra SR/úrad.

V roku 2020 úrad kontinuálne pokračoval v implementácii druhých fáz národných projektov. Ide o podporu národných projektov *Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít* (NP TSP a TP) II. fáza, *Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít - II. fáza* (NP KS MRK), *Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít* (NP PVP) a *Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít I.* (NP PRIM) a *Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít II. fáza* (NP

PRIM II.).¹⁰ Projekty sú realizované na území 150 obcí a miest vo všetkých samosprávnych krajoch Slovenska, okrem Bratislavského samosprávneho kraja.

V rámci II. fáz dvoch národných projektov NP TSP a TP a NP KS MRK sa vytvoril priestor pre podporu ďalších užívateľov nachádzajúcich sa v Atlase rómskych komunit nad rámec zoznamu 150 obcí. Zároveň NP KS MRK podporuje rozvoj poskytovateľov troch sociálnych služieb (KC, NDC, NSSDR) krízovej intervencie.

V rámci NP PRIM II. bolo vydané rozhodnutie o schválení ŽoNFP k 11. 9. 2020 a od novembra 2020 začala implementácia projektu v 116 materských školách v 112 obciach, ktoré sú oprávnenými užívateľmi. NP PRIM II. okrem pokračovania aktivít a kontinuálneho zamestnávania zamestnancov v inkluzívnych tímoch (pedagogický asistent, odborný zamestnanec, koordinátor inkluzívneho vzdelávania) vytvoril nové pracovné pozície “rodičovského asistenta”, ktorých úlohou je o.i. zlepšenie spolupráce materskej školy a rodiny a práca s rodinou v prirodzenom prostredí MRK. Na tieto, ako aj ostatné pracovné pozície úrad uplatňuje preferenčné zamestnávacie podmienky uchádzačov, čím prispieva k zvyšovaniu zamestnanosti Rómov a Rómok.

Realizácia aktivít pokračovala aj v rámci *Národného projektu Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politik a ich dopad na marginalizované rómske komunity* (NP MaH), ktorý svojimi aktivitami prispieva k podpore komplexného systému monitorovania, hodnotenia a zberu dát zameraných na socioekonomické podmienky života rómskej populácie, predovšetkým MRK.

Ako reakcia na I. vlnu pandémie od októbra 2020 začala realizácia ďalšieho *Národného projektu Podpora činností zameraných na riešenie nepriaznivých situácií súvisiacich s ochorením COVID-19 v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit* (NP COVID MRK).

Špecializované zisťovanie EU SILC MRK¹¹⁾ realizoval úrad v spolupráci so ŠÚ SR, podľa metodiky zisťovania EU SILC – Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností, špecificky zameraného na domácnosti MRK. Prvé zisťovanie bolo realizované v roku 2018 na vzorke približne 1000 domácností v 60 obciach. Ako opora výberu domácností, ktoré tvorili reprezentatívnu vzorku pre MRK, slúžil Atlas rómskych komunit z roku 2013. Prvý zber údajov prebiehal od októbra do novembra 2018, pričom dáta boli v priebehu roku 2019 spracované a vyhodnocované. Anonymizovanú databázu úrad zverejnil v prvej polovici roku 2020, za ktorou nasledovalo zverejnenie publikácie – analytickej správy *Príjmy a životné podmienky v marginalizovaných rómskych komunitách: Vybrané ukazovatele zo zisťovania EU SILC MRK 2018*¹²⁾. V roku

¹⁰ V rámci NP PRIM boli vydané v roku 2020 nasledovné publikácie: Viera Šilonová -Vladimír Klein - Petra Arslan Šinková, 2019: Depistážno-stimulačný program pre trojročné a štvorročné deti v materskej škole. Viera Šilonová - Vladimír Klein, 2020: Evalvácia diagnostiky a efektivity stimulácie detí materských škôl Národného projektu PRIM I. Eva Ďuríková, 2020: Záverečná evalvačná správa Práca s rodinou v NP PRIM I. Viera Šilonová - Vladimír Klein, 2020: Metodická príručka inkluzívneho predprimárneho vzdelávania 2. aktualizované vydanie. Eva Ďuríková - Eva Wágnerová, 2020: Ročný plán práce s rodinou. Podpora vzdelávania a výchovy v ranom detstve.

¹¹⁾ Nariadenie č. 1553/2005 Európskeho parlamentu a Rady sa dopĺňa nariadenie č. 1177/2003 Európskeho parlamentu a Rady o štatistike Spoločenstva o príjmoch a životných podmienkach /EU SILC / na Slovensku.

¹²⁾ Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/romovia/EU%20SILC_MRK_2018_FINAL.pdf

2020 zároveň začali aktivity na realizácii druhého zisťovania EU SILC MRK, pričom sa do konca roka podarilo ukončiť zber údajov v teréne. Okrem štandardných otázok použitých počas prvého zisťovania, bol dotazník rozšírený o modul otázok reagujúcich na pandémiu COVID-19, ale aj špeciálny modul týkajúci sa skúseností s diskrimináciou, ktorý bol do dotazníka pridaný po konzultáciách s Agentúrou EÚ pre základné práva (Agentúra FRA). Ďalšie aktivity v rámci druhého kola zisťovania sa budú realizovať počas roka 2021.

3.2. Následné činnosti koordinátora HP MRK

Úrad bol v programovom období 2007 – 2013 koordinátorom Horizontálnej priority Marginalizované rómske komunity (HP MRK) do 31. decembra 2015. Od 1. januára 2016 vykonávajú traja zamestnanci úradu následné činnosti koordinátora HP MRK. Výkon následných činností koordinátora HP MRK je financovaný z Operačného programu Technická pomoc (OP TP) s predpokladom ukončenia aktivít 31.12.2021.

4. Dotačná schéma za rok 2020

MV SR, úrad v zmysle zákona č. 562/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 526/2010 Z. z.“), dňa 18. decembra 2019 vyhlásilo Výzvu na predkladanie žiadostí na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenie mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity na rok 2020. Oprávnenými žiadateľmi na poskytnutie dotácie sú občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a ďalšie organizácie tretieho sektora; tiež obce, vyššie územné celky, či organizácie plniace úlohy v rámci integrovaného záchranného systému a pod.

Vzhľadom na vyhlásenie mimoriadnej situácie v súvislosti s ohrozením verejného zdravia II. stupňa z dôvodu ochorenia COVID-19 spôsobeným koronavírusom SARS-CoV-2 na území Slovenskej republiky, uznesením vlády Slovenskej republiky č. 111/2020, s poukazom na predpoklad rozpočtových opatrení podľa § 15 ods. 1,3 písm. c) zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v prepojení na § 4 ods. 5 zákona č. 526/2010 Z. z. bola výzva na predkladanie žiadostí na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenie mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity na rok 2020 zrušená na základe rozhodnutia ministra vnútra SR.

5. Činnosti na medzinárodnej úrovni

5.1. Medzinárodná spolupráca

V roku 2020 splnomocnenkyňa spolupracovala s medzinárodnými organizáciami, ako aj s predstaviteľmi iných štátov, predovšetkým zastupiteľstvami európskych krajín, napr. Francúzska, Írska, Nemeckej spolkovej republiky a Spojených štátov amerických. Splnomocnenkyňa sa v októbri 2020 zúčastnila pracovného stretnutia so zástupcami 10 veľvyslanectiev, ktoré organizovalo Veľvyslanectvo Holandského kráľovstva v SR. Témou stretnutia bolo aj predstavenie aktivít úradu prijatých počas prvej vlny pandémie, realizovaní opatrení Stratégie 2020 a informovanie o stave prípravy a tvorby Stratégie 2030.

Predstavitelia úradu sa zúčastnili stretnutia Národných kontaktných bodov (18. - 19. februára 2020) v Bruseli. Zvyšok medzinárodných stretnutí organizovaných v roku 2020 prebiehal s prihliadnutím na vážnu pandemickú situáciu v online priestore.

V súvislosti s pandemickou situáciou poskytol úrad v apríli 2020 odpoveď EK na dotazník zameraný na zmapovanie situácie vývoja pandémie v rómskych komunitách, ako aj prebiehajúce opatrenia vlády Slovenskej republiky, ktoré mali za cieľ minimalizovať negatívne dopady pandémie na rómske komunity.

Druhé stretnutie Národných kontaktných bodov sa konalo 12. - 14. októbra 2020 v rámci predsedníctva Nemecka v Rade EÚ. Stretnutie Národných kontaktných bodov členských štátov EÚ a ich partnerov v rámci siete EURoma, zamerané na vzájomné informovanie sa a výmenu skúseností ohľadom využívania fondov EŠIF v rámci inklúzie Rómov, sa počas roku 2020 uskutočnilo len jedinýkrát, a to 14. - 15. októbra 2020.

Úrad sa takisto zúčastňoval stretnutí novo-obnovennej pracovnej skupiny k indikátorom inklúzie Rómov a ich reportovaniu, vedenej Agentúrou FRA. Cieľom pracovnej skupiny bola podpora procesu prípravy iniciatívy EU k rovnosti a inklúzii Rómov po roku 2020 a jej následné monitorovanie a reportovanie jej implementácie členskými štátmi. Na prvom online stretnutí skupiny dňa 28. apríla 2020, prezentoval úrad špecializované zisťovanie EU SILC MRK ako príklad dobrej praxe v rámci zberu dát ohľadom životných podmienok Rómov. Ďalšie dve stretnutia pracovnej skupiny prebehli 25. - 26. mája 2020, resp. 16. - 17. novembra 2020. Témou posledného stretnutia bolo aj zdieľanie skúseností a poskytnutie spätnej väzby ohľadom reportovania Odporúčania Rady EÚ o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch, ktorého plnenie za roky 2018 a 2019 mali členské štáty EÚ povinnosť odpočtovať Európskej komisii do októbra 2020. Predmetný odpočet za SR vypracoval úrad v spolupráci s ďalšími subjektmi štátnej a verejnej správy, ako aj mimovládnyimi organizáciami, ktoré poskytli odpočet plnenia svojich aktivít, ktoré v daných rokoch prispievali k inklúzii Rómov na Slovensku.

Úrad sa v roku 2019 v rámci výzvy programu EÚ s názvom Európsky zbor solidarity stal úspešným žiadateľom o grant¹³⁾ pre projekt s názvom *Stáž na Úrade splnomocnenca*

¹³⁾ Dohoda o grante č. 2018-1-SK02-ESC201-001997 je zverejnená v Centrálnom registri zmlúv: <https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=3992629&l=sk>.

vlády SR pre rómske komunity.¹⁴⁾ Jedná sa o grant vo výške 68 221,00 eur. V roku 2020 pokračovala realizácia projektu, kedy prví stážisti ukončili svoje aktivity v marci. Vzhľadom na pandemickú situáciu začali ďalší stážisti svoje aktivity až v auguste 2020 a ich trvanie je naplánované do februára 2021. Trvanie celého projektu bolo predĺžené do 28. 2. 2021. V rámci druhého kola stáže bolo vybraných 9 stážistov, z toho 4 stážisti do kancelárie v Bratislave, 2 stážisti do Banskej Bystrice, 2 stážisti do Spišskej Novej Vsi a 1 stážista do kancelárie v Humennom.

Úrad pokračoval aj v realizácii projektu *Rómske platformy 2019*. Jedná sa o grant vo výške 61 945,51 eur z programu EÚ - RIGHTS, EQUALITY AND CITIZENSHIP PROGRAMME; DG JUST. Projekt bol realizovaný od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2020. V rámci projektu úrad realizoval trojfázovú neformálnu vzdelávaciu aktivitu s názvom: *Cesta Lídra – Školenie pre mladých rómskych lídrov*. Jednotlivé fázy školení boli obsahovo zamerané na rozvoj zručností, schopností mladých ľudí a to najmä rómskej mládeže na ceste osvojovania si roly mladého lídra. Školenie bolo zamerané aj na sebaopoznávanie, sebahodnotenie, uvedomovanie si vlastných „úloh/rolí“ vo svojej komunite, spoznať a stotožniť sa so svojimi silnými ale aj slabými stránkami a na osobnostný rozvoj. Vzhľadom na pandemickú situáciu sa prezenčne realizovala len prvá fáza vzdelávania a ďalšie fázy prebiehali v mesiacoch september až december formou on-line školenia. Vzdelávacej aktivity sa zúčastnilo 19 mladých Rómov a Rómok. V januári 2020 sa v rámci projektu realizovali aj informačno-konzultačné stretnutia s rómskou mládežou s názvom „Dielne budúcnosti“. Ide o aktivitu, ktorú úrad realizuje už od roku 2016. V termíne od 27. 1. 2020 do 1. 2. 2020 realizoval úrad tieto stretnutia v 18 lokalitách (Michalovce, Nitra - Drážovce, Sereď, Levice – Ladislavov Dvor, Kokava nad Rimavicou, Podhorany, Krížová Ves, Kežmarok, Veľká Lomnica, Rakúsy, Radnovce, Sečovce, Rudňany, Kráľovský Chlmec, Košice – Luník IX., Humenné – Podskalka, Jarovnice). Zúčastnilo sa ich 261 účastníkov, z toho 125 mladých Rómok a 136 mladých Rómov. Facilitátorský tím pozostával z vopred zaškolených a pripravených mladých facilitátorov. Výstupy zo stretnutí budú publikované v záverečnej správe z projektu v roku 2021. V rámci projektu bola jednou z aktivít aj príprava Stratégie 2030. Z projektu boli v rámci tejto prípravy podporené konzultačné stretnutia a experti na jednotlivé oblasti.

6. Záver

Splnomocnenkyňa v roku 2020 pokračovala v nastavovaní a uplatňovaní prointegračnej politiky vlády Slovenskej republiky a vytvorila predpoklady pre ďalšie napĺňanie Stratégie. Úspešne bola zahájená príprava a tvorba Stratégie 2030 a jej akčných plánov formou participatívneho dialógu prostredníctvom online formátu v čase pandémie koronavírusu a za prísneho dodržiavania proptipandemických opatrení. Stratégia 2030 bude začiatkom roka 2021 predložená na rokovanie vlády SR.

¹⁴⁾ V rámci prípravy projektu na hosťovanie stážistov, požiadal úrad v roku 2018 o udelenie značky kvality mládežníckej organizácie v rámci programu EÚ Európsky zbor solidarity. Dňa 30. novembra 2018 bola MV SR pridelená značka kvality pre hosťovanie stáží Európskeho zboru solidarity pod číslom: 2018-1-SK02-ESC52-001982.

Pokrokom je zriadenie národného projektu na pomoc a riešenie nepriaznivých situácií súvisiacich s ochorením COVID-19 v obciach s prítomnosťou MRK v čase ďalšej vlny pandémie.

V súlade s napĺňaním Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024 a uznesenia vlády SR č. 60 z 27. januára 2021 úrad poskytuje súčinnosť vedúcemu Úradu vlády SR a ministrovi vnútra SR pri zabezpečení uzatvorenia dohody o prechode práv a povinností vrátane personálneho zabezpečenia, rozpočtu, materiálno-technického vybavenia, záväzkov, pohľadávok, zmluvnej agendy a spisovej agendy z MV SR na Úrad vlády Slovenskej republiky (ÚV SR) k 1. júnu 2021.

Zoznam použitých skratiek

ACEC	Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu
Agentúra FRA	Agentúrou EÚ pre základné práva
Atlas rómskych komunít 2019	monitorovanie životných podmienok rómskej populácie
DG JUST	Generálne riaditeľstvo Komisie pre spravodlivosť a spotrebiteľov
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EU SILC MRK	Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach v marginalizovaných rómskych komunitách
EÚ	Európska únia
HP MRK	Horizontálna priorita Marginalizované rómske komunity
IA MPSVR SR	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
IVPR	Inštitútom pre výskum práce a rodiny pri MPSVR SR
KC	komunitné centrum
krízový tím	Krízový tím COVID-19 úradu splnomocnenkyne
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky
MOPS	Miestne občianske poriadkové služby
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MRK	marginalizované rómske komunity
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
NDC	nízkoprahové denné centrum
NP COVID MRK	Národné projektu Podpora činností zameraných na riešenie nepriaznivých situácií súvisiacich s ochorením COVID-19 v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít
NP KS MRK	Národný projekt Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít – II. Fáza
NP MaH	Národný projekt Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politík a ich dopad na marginalizované rómske komunity
NP PRIM	Národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít
NP PRIM II	Národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít II. fáza
NP PVP	Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít

NP TSP a TP	Národný projekt Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit II fáza
NSSDR	nížkoprahové sociálne služby pre deti a rodinu
OO PZ	Obvodné oddelenie Policajného zboru
OP LZ	Operačný program Ľudské zdroje
OP TP	Operačný program Technická pomoc
regionálne kancelárie	odlúčené pracoviská Úradu splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity pôsobiace v regiónoch
RÚVZ	Regionálny úrad verejného zdravotníctva
RTVS	Rozhlas a televízia Slovenska
SK8	Združenie ôsmich samosprávnych krajov SR (Banská Bystrica, Bratislava, Košice, Nitra, Prešov, Trenčín, Trnava a Žilina)
SODB 2021	Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021
splnomocnenkyňa	splnomocnenkyňa vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity
Stratégia	Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020
Stratégia 2030	Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TPS	tematická pracovná skupina
TSP	terénna sociálna práca
ÚMS	Únia miest Slovenska
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky
úrad	Úrad splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity
Ú. v. EÚ	Úradný vestník Európskej únie
ÚV SR	Úrad vlády Slovenskej republiky
zákon č. 526/2010 Z. z.	zákon č. 526/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok